

Kuidas valida hooldekodu ja mida teha, kui tekivad probleemid

Juulis 2023 jõustunud hooldereform on andnud palju kõneainet just seetõttu, et ootused ei ole täitunud. Kahjuks need ootused, mis põhinesid kõlama jäänud loosungil, olid ebarealistlikud, sest loosung oli eksitav.

Ootuspäraselt on hoolderform tõstnud huvi institutsionaalse teenuse vastu, sest koduhooldusteenuse arendamisse on KOVid veel väga vähe panustanud.

SOMi kodulehel on kenasti kirjas, mida tuleb teha, kui tekib vajadus hoolekandeesutuses pakutava üldhooldusteenuse järele. Viimaseks on tegevuste loetelus punkt, mis ütleb, et sobiva hooldekodu võib inimene ise endale valida. Soovitusena on lisatud, et võimalusel võib sõita asutusse kohale ning veenduda, kas valitud hooldekodu vastab ootustele ning abivajaja tegelikele vajadustele.

Kas me räägime ka väärtustest?

Hooldekodu valimisest on ikka ja jälle kirjutatud ja nõuandeid jagatud. Kui varem rääkisid hoolekandeesutuste kodulehed vaid kahest: kas on vabu kohti ja kui suur on kohatasu, siis nüüd on lehed informatiivsemad, tutvustades nii asutuste väärtusi, kirjeldades teenuseid ja näidates rohke pildimaterjaliga head elu hooldekodus.

Vähe ja tegelikult üldse mitte ei puudutata temaatikat, mis võib jätta veidigi ebameeldiva mulje, näiteks nagu tagasiside klientidelt ja nende lähedastelt. Eesti hooldekodude lehtedel ei leidu teavet, kas ja kuidas tehakse koostööd elanike ja nende lähedastega, kas nende arvamusi ja ettepanekuid arvestatakse ja kuidas lahendatakse tekkinud arusaamatusi ja erimeelsusi.

Oktoobris Helsingis toimunud [Alzheimer Europe](#) konverentsil korraldas EDGWG (**dementsusega inimeste lähedaste töögrupp**) arutelu “**Kui hooldekodu lõpetab hooldamise**”, mille käigus said osalejad rääkida oma kogemustest. Räägiti nii headest kui ka mitte kõige paremates kogemustest hooldekodudega – näiteks kui tekkis tunne, et lähedane, kes enam enda eest ise seista ei saa, on jäetud ilma lubatud teenusest. Töötoas kõlama jäänud mõtted on väga elulised ja kindlasti abiks, kui tekib tunne, et hooldekodus elava lähedasega ei ole kõik nii kuis peab.

Töötuba algas mõttevahetusega, et parima lõpptulemuse ja rahulolu hooldekodus pakutud teenusega saab alguse sobiva asutuse valimisest. Kui on võimalik, alustage nn **shortlisti** tegemisest:

- uurige hooldusasutuste tausta,
- katsuge aru saada, kas asutuses pakutav isikukeskne hooldus on see, mida teie isikukeskseks peate,
- veenduge, et hooldekodu töötajad on saanud väljaõppe dementsusega inimeste eest hooldamiseks.
- Väga oluline on tutvuda lepinguga, kohtuda juhataja ja töötajatega.
- Alahinnata ei saa hooldusplaanide olemasolu ja koostamise praktikaid.
- Lisaks võiks ka teada, kuidas hiljem hooldusplaani kasutatakse, kui tihti ümber hinnatakse ja kui sisuline koostöö on selles osas lähedasega.
- Küsima peab ka tervishoiuteenuste kättesaadavuse (arstivisiidid) kohta.

Hea ja realistliku pildi hooldusasutuses pakutavast teenusest annavad teised elanikud ja ka nende lähedased, seega ka nendega kohtumine valikuprotsessis ei tee halba. Üldine töö- ja kodukord peaks andma vastused küsimustele juhataja ja lähedaste kohtumiste, laste ja koduloomade lubatavuse, iga-aastaste tagasisideküsitluste ja sellele järgnevate tegevuste kohta. Mujal maailmas peetakse väga oluliseks hinnata ka erinevate religioonide, vähemuste ja mitmete teiste gruppide (LGBT+) respektierimist ja aktsepteerimist.

Missuguseid probleeme võib hooldekodudes eakatega ette tulla

Arutelu käigus jõuti tõdemuseni, et hooldeasutuses tuleb ikka ette probleeme, eriti kui tegemist on dementsusega inimese hooldamisega. Kahjuks on sellesse valdkonda probleemid n-ö sisse kirjutatud ja neid tuleb lihtsalt oskuslikult, aga ka loominguliselt lahendada proovida.

Probleemid saab laia joonega jagada kolmeks: ignoreeritavad, kõiki elanike mõjutavad probleemid ja personaalsed probleemid, mis mõjutavad ainult sinu lähedast/armastatut*.

- 1. Probleemid, mida võib ignoreerida ja mis on hooldekodudes igapäevased:** riided ja isiklikud asjad kaovad, elanike riided on vahetuses, planeeritud üritused ja väljasõidud jäävad ära, telefonile ei vastata, juuksur ja teised teenusepakkujad ei tule kohale.
- 2. Probleemid, mis mõjutavad kõiki elanikke:** toidu kvaliteet ei vasta ootustele ega nõuetele, hooldekodu puhtus jätab soovida, voodipesu vahetatakse vastavalt etteantud korrale, mitte vastavalt vajadusele, meelelahutus ja muud tegevused ei vasta elanike vajadustele ja võimetele, hooldekodu ümbrus ja olemasolul ka aed on korrast ära. Suurimaid probleeme põhjustavad ebakompetentne meeskond, töötajate vähene koolitus ja ettevalmistus tööks dementsusega inimestega, juhtimise vead, hooldajate puudus ning ajutiste töötajate oskused.
- 3. Probleemid, mis mõjutavad ainult sinu lähedast/armastatut:** hoolduse kvaliteet, ahistamine, hooletusse jätmine, eriti nähtav hooletus – verevalumid, lamatised, puudulik isiklik hooldus, lähedasele palutakse uus kodu otsida, rahastamisega kaasnevad mured.

Kui märkad probleemi, kuidas siis käituda

Probleemide lahendamiseks peab meeles pidama, et oluline on ajada asju läbi juhi või vähemalt läbi vaheastme juhi – olgu see siis osakonna juhataja, vanemhooldaja, õde või mõni teine, kes juhib meeskonda. Kui tunned, et probleemi lahendamiseks on vajalik kaebus esitada, ole alati võimalikult täpne – pane kirja täpne aeg, koht, kõik juhtumiga seotud nimed ja juhtum ise. Võimalusel tee pilte, hoia alles kirjad, nii saadetud kui saadud, pane kirja telefonikõnede ajad ja sisu, samuti ka hooldekodu töötajatega kohtumiste ajad ja sisud. Kaebusse väljenda selgelt oma ootused muutustele ja tegevustele, mida peaksid probleemi lahendusele kaasa aitama. Eskaleeri oma mure asutuse ja/või organisatsiooni juhini ning ametiasutusteni viimasel võimalusel. Alati on parem, kui murele leitakse lahendus kohas ja inimestega, kes sellega otseselt seotud on.

Kui kaalud ka meediasse abisaamiseks pöördumist, mõtle enne hoolikalt läbi, mida Sul või lähedasel sellest võita on. Meedia otsib draamat ega pruugi olla suunatud probleemi lahendamisele.

Parim viis probleemide vältimiseks ja ennetamiseks on oma lähedase tihe külastamine: erinevatel aegadel, ka nädalavahetustel – nii saad parema ülevaate nii oma lähedase muredest, tervisest kui ka hooldekodu olukorrast. Ära unusta, et kõik hooldekodu töötajad ei tea ega tunne dementsusest. Ja mis kõige tähtsam – lähedasena oled Sina meeskonna liige!